

ریخت شناسی ماهی آزاد دریای خزر *Salmo trutta caspius* Kessler, 1877

حمیدرضا علیزاده ثابت، پیمان شه دوست

مرکز تحقیقات ماهیان سردآبی کشور - تنکابن، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان - صومعه سرا

پست الکترونیکی مسئول مقاله: hralizadeh@yahoo.co.uk

با توجه به پیشرفت فزاینده ریز فناوری ها و ابزارهای مولکولی برای شناسایی، رده بندی و بررسی های تاکسونومی گونه های زنده و غیرزنده (فسیل ها)، دانشمندان علوم زیستی بررسی مورفولوژیک (ریخت سنجی و جزء شماری) گونه ها را پیش نیاز و زیر ساخت زیست شناسی دانسته و اعتبار آزمایشات مدرن و سریع امروزی بر مطالعات مورفولوژیک استوار است. زیرگونه ماهی آزاد دریای خزر *Salmo trutta caspius* Kessler, 1877 نیز بعنوان تنها آزاد ماهی رود کوچک درحوضه جنوبی دریای کاسپین که جزء ماهیان سردآبی با ارزش اقتصادی بالا (Valuable Coldwater Commercially Fish) طبقه بندی گردیده است در این بررسی مدنظر قرار گرفته است. برای انجام این مطالعه در تابستان ۱۳۸۶، ۳۰ نمونه ماهی آزاد با وزن متوسط ۸۷/۵۰ گرم و متوسط طول کل ۲۲/۱۳ سانتیمتر در آزمایشگاه ماهی شناسی گروه اکولوژی مرکز تحقیقات ماهیان سردآبی کشور مورد بررسی ریخت سنجی و جزء شماری قرار گرفت. ماهی های مورد بررسی حاصل تکثیر مصنوعی مولدینی بودند که از مصب رودخانه چشمه کیله تنکابن صید شده و در مرکز تکثیر و پرورش آزادماهیان شهید باهنر کلاردشت تا سن دوتابستانه پرورش یافته و حدود یک سال در مرکز تحقیقات ماهیان سردآبی کشور - تنکابن تغذیه و رشد نموده بودند. ۲۹ مشخصه مورفومتریک و ۵ مشخصه مرستیکی و ۹ مشخصه نسبی این ماهیان اندازه گیری گردید. از مطالعه فلس برای تعیین سن و از رادیوگرافی برای شمارش مهره ها و کنترل جزء شماری اشعه باله ها استفاده شد. داده ها با استفاده از نرم افزار Excel مورد بررسی آماری قرار گرفت، نتایج نهایی بدست آمده با کلیدهای ارائه شده قبلی توسط منابع معتبر خارجی و داخلی مورد مقایسه قرار گرفت و مشخصات سیستماتیک برای ماهی آزاد دریای خزر ارائه گردید.

کلمات کلیدی: ماهی آزاد دریای خزر - *Salmo trutta caspius* - کلید شناسایی - چشمه کیله - تنکابن - ایران